

B-Streptokokker

Et gammelt problem, der desværre er blevet højaktuelt

Af dyrlæge Jørgen Katholm

De fleste lidt ældre landmænd kan huske udtrykket smitsom yverbetændelse. Det var betegnelsen for yverbetændelse med B-streptokokker. Smitten gav især problemer med skjult yverbetændelse, dårlig mælke kvalitet og yversvind.

Midt i 50-erne var 20-30 pct. af de dengang mange gårde med mælkeproduktion smittet med B-streptokokker. I 1979 var udbredelsen reduceret til under 2 pct., og udbredelsen blev på dette niveau frem til 2000. Siden er der desværre sket en markant stigning i andelen af gårde, der er inficeret til nu 6 pct. i 2009 – figur 1, de røde søjler. En gang om året undersøges tankmælken for B-streptokokker, indtil nu med dyrkningsmetode. Smittede besætninger overføres til et register med smittede besætninger. I dette register registreres også besætninger med samdrift kviehoteller og lignende, samt besætninger under ophør, indtil sidste hundyr af malke race har forladt besætningen. Med indførelse af samdrift-begrebet omkring årtusindskiftet, blev der derfor en stigning i de ikke mælkeleverende besætninger i registeret. Vi har fra 2005 valgt, at både besætninger i B-registeret totalt, de blå søjler 8 pct., og de besætninger i registeret, der leverede mælk, de røde søjler 6 pct.

Hvordan kommer smitten ind i besætningen

Der har været lavet en del undersøgelser, der viser, at handel med smittede køer er en stor risiko. Derfor er der også fortsat oplysningspligt, hvis en ejer af en inficeret besætning ønsker at sælge dyr fra besætningen.

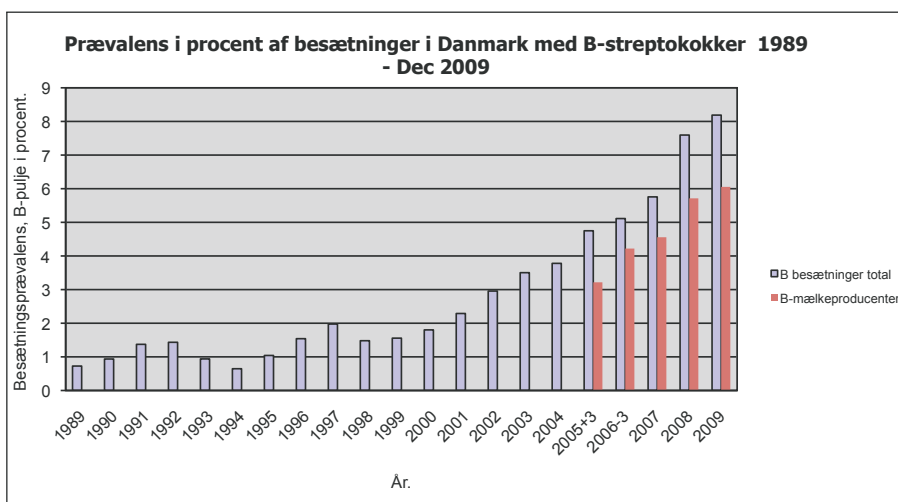
Så pas på og spørg grundigt ved indkøb af dyr. Det gælder også andre sygdomme.

Af figur 2 ses det, at risikoen for, at en besætning er smittet med B-streptokokker er tæt på 20 pct. ved besætninger på over 300 køer.

Ud over smitte fra indkøbte dyr, regner vi fortsat med, at ca. halvdelen af nysmitte kommer fra mennesker.

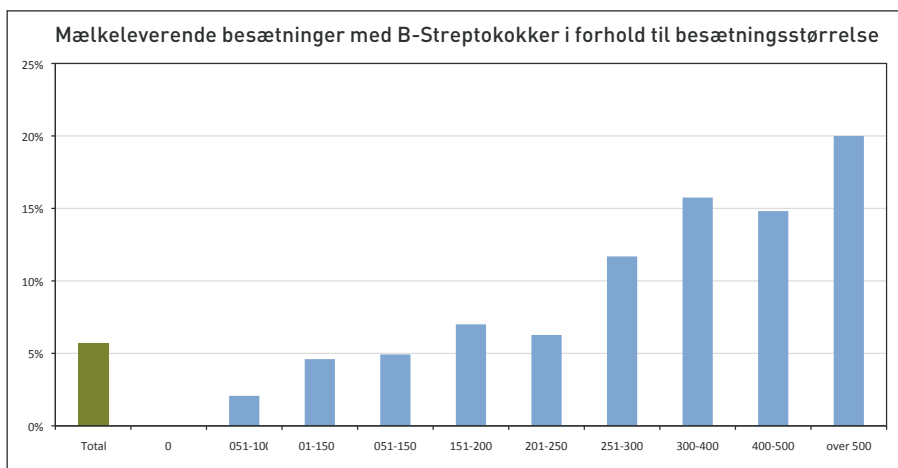
30-40 pct. af mennesker er bærere af B-streptokokker

30-40 pct. af mennesker er symptomfrie

Figur 1.:

Procent besætninger i B-registeret fra 1989 til 2010. Røde søjler er procent mælkeleverende besætninger, da nogle besætninger i B-registeret er samdriftbesætninger eller besætninger under afvikling uden mælkeproduktion.

Figur 2.:

Procent mælkeleverende besætninger med B-streptokokker opdelt efter besætningsstørrelse.

bærere af B-streptokokker i svælg, i tarmen eller i urinvejene. Hos højgravide kvinder er B-streptokokker årsag til tidlig bristning af fosterhinder og er årsag til en væsentlig del

af de alvorlige blodforgiftninger ved nyfødte børn. B-streptokokker kan også give alvorlige infektioner hos ældre mennesker, der er svækket pga. kræft eller andre lidelser. ►

► Smitte mellem mennesker og køer

Vi opfordrer til, at der ikke drikkes mælk direkte fra tanken i de B-smittede besætninger. Der bør kun drikkes pasteuriseret mælk fra disse besætninger. Der er dog fortsat stor usikkerhed omkring smitte fra dyr til mennesker og omvendt. Der er mange undertyper af B-streptokokker, og mange hævder, at der er tale om to forskellige undergrupper fra henholdsvis køer og mennesker. Vi har dog i et lille pilotforsøg fundet de samme undertyper hos køer og mennesker, selv i besætninger, der har været smittet i mange år med B-streptokokker.

Der er derimod ikke tvivl om, at mennesker kan smitte køer med B-streptokokker. Specielt i perioder med pattesår fra virusinfektioner, er det vigtigt at udvise størst mulig omhu med smitteforebyggelse. Brug handsker under malkning, brug kun klud til aftørring til en ko eller engangsmateriale, og sørg for effektiv pattespray med jodopløsning eller lignende desinficerende effekt. Ved pattesår kan vi anbefale 4XLA eller lignende barrieredyt i 1-2 mdr. for at fremme sårhelingen.

Smitte med B-streptokokker, og hvad gør jeg så

Alle besætninger med B-streptokokker bør indføre smitteforebyggende foranstaltninger, der som minimum bør omfatte:

- Malkning kontrol af anlæg for fejl og smitte mellem køer
- Pattedesinfektion spray eller dyp
- Goldbehandling af alle de køer der kan goides iht. lovgivningen

I en spørgeskemaundersøgelse til ejere med smittebesætninger og deres dyrlæger, angav 25 pct. af de ejere, der svarede, at de ikke brugte pattedesinfektion, og i 26 pct. af besætningerne angav dyrlægerne, at der ikke blev benyttet goldbehandling, så der er virkelig muligheder for forbedringer. Generelt svarede de fleste ejere, at de løbende havde service på deres malkeanlæg, og mange havde benyttet Dansk Kvægs kvalitetsrådgiver med henblik på at rette på malkningen.

Det er kendt, at infektion med B-streptokokker kan optræde meget forskelligt i besætningerne. Nogle besætninger vil opleve at kun få køer smittes, og de vil ikke opleve problemer med celletal eller andre mælkekvalitetsproblemer. I vores spørgeskema undersøgelse svarede 75 pct., at de ikke oplevede celletal eller andre mælkekvalitetsproblemer.

I andre besætninger kan infektion med B-streptokokker optræde meget voldsomt. Vi har eksempler på, at over 1/3 af køerne i besætninger med over 300 køer er blevet smittet på få måneder. I disse besætninger giver infektionen voldsomme problemer med mange behandlinger, høje tankcelletal og ofte også høje kimtal. Der er altså store mælkekvalitetsproblemer og tab i flere af disse besætninger.

Vi kan desværre ikke på nuværende tidspunkt spå om, hvordan infektionen vil udvikle sig i besætningen, men vi håber, at de nye metoder til bestemmelse af undertyperne kan give nogle muligheder for at spå om udviklingen i besætningen.

Kan det betale sig at sanere for B-streptokokker

Det kan formodentlig ikke betale sig at lave andet end de smitteforebyggende tiltag i de 75 pct. af besætningerne, der ikke oplever øget yverbetændelse eller andre mælkekvalitetsproblemer. I de øvrige 25 pct. vil der derimod ofte være så store problemer med behandlinger og mælkekvalitet, at en sanering vil være en god investering.

Det vigtigste ved sanering er, at de smittede dyr fjernes fra de raske. Det bedste vil være at slagte alle de smittede køer, men hvis

der er mange, kan der vælges holdopdeling med total adskillelse af de smittede køer i liggeområdet med selvstændig vandforsyning og foderbord. Tidligere anbefalede vi kun adskillelse under malkning med separate maskiner til de smittede køer, men vi mener ikke, at det er nok. Der skal være mulighed for total adskillelse, hvis de smittede køer skal gå i besætningen. De smittede køer kan så behandles med penicillin og vil ofte vise helbredelse på op mod 80 pct. Vi har dog set besætninger, hvor behandling stort set ikke virkede. Hvis en behandlet ko igen begynder at udskille bakterier, er der dog enighed om, at yderligere behandling ikke vil virke.

Hvilke test skal jeg bruge

Til tankmælksovervågning har vi i mange år benyttet dyrkning. I efteråret 2009 har vi fået lavet PCR analyse på alle tankmælksprøver fra danske malkebesætninger. Da PCR analysen bl.a. indeholder B-strep., har det i år været muligt at sammenligne de to test til tankmælksundersøgelse for B-streptokokker. Af de i alt 4258 besætninger var 177 besætninger positive i de to test. I 20 tilfælde var kun dyrkningen positiv, og i 133 tilfælde var kun PCR testen positiv. PCR testen udpeger altså lidt flere positive besætninger, der kan have et problem. Ofte vil det være fornuftigt med flere tankmælksundersøgelser, før det overvejes, om der skal testes enkelt dyr.

Ved test af enkelt dyr vil vi også anbefale PCR testen, der også blandt enkelt dyr udpeger lidt flere køer, der til gengæld kan være i risiko for senere at blive udskildt af bakterier, så det er vigtigt at få den med ved holdopdeling. Testen kan bruges på ydelseskontrolprøver, og der kan være en lille risiko for, at en til to køer bliver erklæret falskpositive på grund af risiko for overslæb ved denne udtagningsmetode. Om alle køer skal testes afhænger meget af sygdommens formodede tab i besætningen på tankcelletal og totalkim samt antal behandlinger. Ofte vil test og holdopdeling med slagtning eller behandling kunne betale sig og hurtigt give flotte resultater på mælkekvalitet og færre antibiotikabehandlinger.

Hvordan bliver en besætning erklæret fri for infektionen

Hvis der er håb om, at infektionen er forsvundet fra en besætning, kan besætningen erklæres fri for B-streptokokker, hvis 4 undersøgelser af leverandørmælk med minimum 30 dages interval viser alle resultaterne negative. ■

JYDEN
STALDINVENTAR

Sengebøjler og gummimåtter til køer

- Bedre dyrevelfærd
- Færre trykskader
- Forbedret hygiejne

Jyden Bur A/S
Idomvej 2 · Bur · DK-7570 Vemb · Danmark
Tlf. 9748 4099 · Fax 9748 4094
www.jydenbur.dk · jydenbur@jydenbur.dk